

Nemzeti Társalkodó

KOLOZSVÁRT

—
20-ik szám.

PÉNTEKEN,

—
Maj. 17én

Tartalom: Bosszu hatalma. (Eredeti beszély.)
(Végzet). Egy történet a galvánosságról. (Folytatás). Holmi.

Bosszu hatalma.

(Eredeti beszély.)

VII.

(Végzet)

Három nap telt el, 's Gyula feledé multjának keserveit. A' boldogság idvezítő gyönyöréről nem volt képzete eddig, 's most is tündér álomnak vélte, melly érceivel játszadozik, és szétlebbenvén bágyadt visszaemlékezést hagyand maga után.

A' hetedik éj állt be, mióta Gyula elvált Giacomotól. Csillagai helyett röptülő villámokat hozott magával. Az emberszem megvakult a' setéségben, ha csak a' fölleg burokját ollykor nem gyújtja fel a' villámszövetnek. Komoly méltóságú dörgés ropogott a' villámok közé, tekintélyt viva a' nagyszerű jelenet fölött, 's a' tompa morajt a' falu felett magasló hegláncz tiszszeresen bögte vissza. Mint ha a' természet horzasztó jelenetre készülne, vagy rendszere elleni büntetést vágnék bosszulni.

Gyula nem hallá az iszonyu vihar dühöngését. Hálószobájának ablakira selyemfüggönyök habzottak alá, 's a' villám fényét is

megvakíták. Ő háborítlanul nyugodott habvankosain. Keblén édes lankadtság vonult át, jövőjének hájképeivel enyelegve körül ábrándos lelkét. Lassu kocczanás hallszék most az ablakon. Margit álma felett szender angyala örködött, bágyadt kéjelem mákonyával hálózva be a' lángzó szemeket. A' kocczanás megújult.

— Ki az? kérdé Gyula felemelve fejét.

— Giacomo. A' hét betelt. Boldog vagy, jer az egyház elébe, 's szavamat beváltom.

Gyula nem tudá utána gondolni a' körülményeknek. Nem hitt csalást lappangani bennök, inkább a' kalandszerűség lepte meg vágyait, 's éji öltönyt vetve tagjaira, lassu léptekkel távozott.

Az éj setét volt; 's Gyula nem tudá tájékozni magát. Villámra várt, 's ha a' vakító fényben feltűnt az egyház rémletesen világítva fel, sebes lépteit feléje irányzá, míg egy újabb villám a' helyig vezeté. Egy setét alak állott itt. Az egyház baloldalában kétfelé nyíló ajtó vezetett le a' sirboltba, hová a' falu birtokosai temetkezni szoktak. A' setét férfi ez ajtóban állott meg.

— Kövess engem! szolt a' közeledő Gyulához, 's felnyitá a' sirbolt ajtaját. Gyula utána lépett, 's az ajtó zörögve csapódott zárba.

Halvány világ ömölt szét a' holtak termében. Písla mécs lobogott a' háttérben, rez-

gő sugárait a' boltivekre ömlesztve. Jobbra balra koporsók sora közt haladtak Gyulák 's lépteiket rémesen zúgták vissza a' penészes kőfalak.

Vad tekintetű emberre ömölt a' mécsvilág, midőn közelébe értek. Varjas volt, a' rőt zsidó, 's Gyula önkénytelen összeborzadt. Az idegen leölté setét köpenyegét, 's Fridolini Georgio vad szemei szikráztak a' remegő ifjun.

— És te elrettensz látásomra? Hisz tudod, midőn vivni kellett milly hős valál! Rövid számadás, aztán újból Margitodé lehetsz.

— Nyomorult orgyilkos—végezz hamar, megvetem fenyegetéseidet. Itt vagyok számoltass, és tanulj megválni az élettől, midőn az legboldogabb leende neked.

— És te boldog vagy, már úgy őszintén örvendek. Ne remegj, életedre nem vágyom. Csak egy kis kaland az egész, aztán mindennek vége. Szereted-e Margitot?

— Végezz sietve, ne tetézd büneid halmaát—kiáltott az ifju keserű fájdalmában.

— Kiálthatsz jámbor fiu, e' falak vastagok, 's a' vén barát nyugalmasabban alszik sem hogy hallhatná idétlen hangodat. Azonban hát siessünk!—szólt Fridolini a' rőthöz, ki bizonyos lassúsággal vona elő egy kötelet, melylyel egy oszlophoz kötözék Gyulát.

— Így,—szólt Fridolini,—ha tudná a' kedves nő, hogy a' férj durva kötél közt szenved, sirboltban, éjnek idején, milly borzasztó!

Gyula ajkai körül fájdalom, 's keserű guny mosolygott.

— Az angyal hattyuvánkoson szendereg, mig a' férj kétségbeesetten küzd önmagával. 'S ha ébred majd a' hókeblű nő, kéjnek boldogító vágyával simul férjéhez, de a' férj sirboltban van kötél közt... Milly alkalmas percz! Miért nem szaggathatom szét a' lehetlenség iszonyu köteleit?! Éltem szebb szaka teljes virágzásban nyila el, 's nem marada egyéb számomra mint keserű megbánás. Varjas, te izmos ficzko vagy, menj, 's tedd mit jónak látsz!

— Átkozott latrok!—ordított Gyula, mint csak dühében teheté.

— Uram, ez iszonyu parancs!—szólt Varjas Fridolini elébe állva.

Még késedelmezel,—rivalt rá az olasz, ki Gyula száját zsebkendővel igyekezett bedug-

ni. Töstént rándulj, vagy megismerttelek gyilkom élével.

Varjas érthetlen szókat morogva távozott a' sirboltból. Gyula ordítása eltompult a' zsebkendő szálai közt, mit az olasz borzasztó elszántással nyomott az ifju ajkaira.

— Hah gyalázatos rabló!—hangzott egy észrevétlenül felcsattant ajtó üregéből.

Fridolini megrémült, 's kiejté zsebkendőjét kezéből. A' koporsók közt Giacomo szikár termete tünt fel, mintha halottaiból támadna.

— Giacomo, ön az!

— Igen. Korán jövék meggátolni iszonyu tetedet. Hála istennek!

— Nagyon megijesztél vén barát!—szólt Fridolini.

— Tiszta keblű megijedni nem szokott. Tán váratlanul jövék. Bűnbánónak mindég van irgalom a' kegyelem uránál.. 'S ha lelked bosszúra gyuladt fel, hadd az ártatlantszabadon, 's verd törödet ez agg hűnös szívébe.

Giacomo arca borzasztóntüne fel a' halvány világban. Utolsó szavai erőlködésébe látszottak kerülni, mert jobbát kinyujtá, 's egy koporsót izmosan markola meg.

— Gyula, megígérém neked elbeszélni sorsodnak okát. Boldogabb óráidra halasztám azt, itt a' percz mellyben azt tennem kell.. Figyeljete, mind kettőtöket érdeklí..

Kinos nyugdíó állott be.

Ti Olaszont nem ismeritek, szólt Giacomo.. Te sem Georgio, ha szinte olasznak hazudod is magad. Ott a' düh felforralja a' test utolsó vércsöpjét, hogy öntudatlanul rohanjon büntudat áldozatául. Szenvedély máglyáján szokta ott felemészteni az ember magosb hivatását, hogy szánandóbb legyen isten utolsó férgénél.

Olasz égaly ha idvezit édentájaival, kebledbe kárhozatot teremt, hogy boldogság örök szenvedésre kárhozzék.. Leghiresb szobrászt nevezhetém atyámnak, 's büszke voltam Roma társas köreiben.. Hiuságot hírnév, de szerelem csak boldogságot teremt az ember keblében. Giulia volt, kiért mindent áldozni kész lettem volna.

Egyház komoly iveri alatt látám előbb imázni. Keblem fohásza körüllegte szende arcát, szemsugárim felszívák hullámzó kebléről az édes mérget, hogy legyen halála nyugalmannak.

Giulia a' nyomor nemtője volt. Az egyház ajtajában lézengő koldusok közt alamizsnát osztá szét mindég. Irigylém sorsukat, kik kegyével élni tudtak. Egy napon foszlányokba burkolva vegyülék a' nyomoruk közé, mert szerelmem lelki nyomorékka tett. És jött ő. Arczán angyali szivesség fénylett. Nem kellett esdő szómat hozzá emelni. Ezüst pénzdarab pergett tenyerembe, 's ez árba nyugalmam lön eladva végkép.

Daljátékban latám megint. Itt ismerkedém meg vele. Még udvarlásaimat is megtevé. Ő elfogadá. Napok teltek, társalgásunk bizalmas lön. Bizalmat szerelemvallomás, azt erős eskü követé.

E' percztől agyamnak egy gondolata volt. Királynéjává Giuliat emelém képzetemben: lelkemben bájos remény fogamzott, 's ezt Giulia birhatása dicsőítette meg. Idvezültem szerelmemben.

Kalandos magyar érkezett városunkba. Arany fűrtjei, 's enyelgő társalgása barnaingerlékeny hölgyeink figyelmét hamar magára vontá. Társaim bosszút forraltak ellene. Én nem egyezém meg benne. Miért nem engedém akkor, hogy tiszter gyilkolják le őt, nem kellene egy életen át hordani kínaimat.

Szelid nap volt, mint Olaszthonban lenni szokott. Keblem édenével indulék külvárosi villánkba. Lomblugos alatt gyepamlagra vetém magam! Gondolataim körülhajongták Giuliat. Lelkem előtt jövöm bájkepei mosolygának fel, kellemes gondolatszenderbe ringatva ábrándos valómat.

— Giulia, angyalom—hallám a' szomszéd villa lugosából—átutazék annyi hont, 's nem tanalék hölgyre, ki vágyaimat lefűzni tudhatá. Te vagy a' hölgy, ki szűm oltárán lángot gyujtál, hogy boruljak imádni bájaidat. Ne utald vissza érzelmimet.

— Illy meleg szókra érczkebel is meglágyulna!—hallám Giulia ismert hangját. Erőmet elveszteni kezdém. Lugos lombozatába kapaszkodám, 's szemeim oda meredtek. A' szomszéd kertben lugos zöldelt. Pokolnak igen virító—ott álltak boldogságom ördögei.—Értsetek meg jól, a' magyar ifju tartá karja közt Giuliat—ábrándjaim angyalát—és ő keblére simult, mint velem tevé azt néhány óra előtt.

Gyilkom kéz ügyben volt. Testem utolsó vércsöpjét felforralta a' düh. Elkábultam,

kezem megrándult, 's Giulia véreben omlott össze.

Néhány nap mulva tömött tárczát rejték magamhoz, 's a' magyar ifju szolgálatába szegődém. Megelőző modorom megnyerte őt, 's ő titoknokává avatott. De keblemben bosszu élt, csábítás szülte, és csábítással enyhíthetem az érzetlángot is, mi keblemben a' kínos percz óta fellobogott.

Erdélyben valánk. Végre nőszült, és ütött a' bosszu kéjben idvezítő percze keblemnek. A' nő szép volt. Giulia csak olasz égaly alatt virulhat. Ő még is szereté nejét. Tervem rég kész volt, egy setét est, 's a' férj távolléte reményem felett elősegíté azt.

Ne jirtózzatok! Legyetek türelemmel, még kevés mondandóm van!

— A' nőnek fia születék. 'S keblemben soha nem érzett sejtelem, kétség—megnevezni nem tudom,—támadott. El kelle hagynom a' házat, a' büntudat is üldöze. Magányt választék lakomul, mint vad mellyet társas körökből kísértő fájdalom üld el. Nem volt mi a' világhoz vonsszon, szerzetesnek öltözém.

Most a' sirbolt ajtaja felnyilt, 's Varjas lépett be.

— Feledni kezdém a' világi dolgokat, mig egy körülmény visszavezetett hozzájok. Imatámasz előtt borulva imáztam egy este. Cellámba egy férfi lépett, csecsemőt hozva karjain.

— Jámbor szerzetes, mondá, törvény kezei elől szaladnom kell, légy atya árva fiannak.

— Helyzetem nem engedi azt—szólék.

— Kereskedő izraelita valék. Reményemben csalódám. Hitelezőim börtönre burczolnak. Futnom kellene, 's ez árva fiu gátolja szabadságomat. Könyörülj. Jehova nevére kérlek.

Megszántam. Erdélyben izraeliták igen is nyomva vagynak. A' gyermekeket elfogadám. Atyját többé nem láttam.

Egy cigánynő által sikerült e' zsidó gyermekeket becserélnem, 's a' fiut kihez a' természet ösztöne lebeszélhetlen hatalommal csatolá keblemet, nevelés végett kiadám. Olasznevelőt fogadtam midőn nőni kezdett. Embert akarék nevelni belőle, de számitásomban igen csalatkozám. Gondolkoztam sorsáról, a' nélkül hogy tudta volna azt. 'S a' legerköcselenebb ifjává fejlődött. Bűnöm átka fogta meg szent akaratomat. A' zsidó fiut boldoggá tevém.

Elnémult Giacomo, de a' jelenlevők kedélyei felhangolva lönek. Fridolini homlokára setét indulatfellegek tornyosultak, míg nem páratlan kinjától sűrű verejtékcseppekbe olvadva hömpölyögtek az éjszakáll erdejére. Varjas koporsóra támaszkodott, mint felkiáltó jel multja után. Ugy látszék multjából akar idézni vissza emléket, hogy a' barátot felismerni tudhassa.

A' szerzetes fohászkodni látszatott.

— Folytasd, dörgött Fridolini, regédet Giacomo. Ne légy olly hideg vérű kinainknál.,

Te nem valál hidegvérű az örült kinainál? Könnyelműen áltál az ártatlanság sirjánál, és könnyűid kiasztak. Az anya, kinek kebléről virágát szakasztád le, az anya átka sem tudta megtéríteni. Nem gondolál a' percze, mellyben számolnod kellend az eljátszott boldogságokért. Nézz széllyel! hány boldogtalant látsz körülötted, és általad? Az örült sirján dudva növend és te nem fogsz jönni, hogy megégesd azt, 's hamvát bünbánó kebledre hintsd, hogy enyhitse büntudatát. Nos, mellyik hidegebb vérű? Atkozom a' sorsot hogy a' viszonyt alkotá közünkbe, melly megköti kezemet. Gyilkosod ohajtanék lenni, mint voltál te annyi ártatlannak. Hald most regém végét, 's borzadj sorsod iszonyatosságától, mellynek kezelője én valék. A' zsidó fiu az ott, kit Radnay Gyulának mondnak. Bosszum keserű gyümölcse pedig te vagy!

— Hah, fuljon torkodba hazudságod vén kutyá! — ordított Fridolini, 's törétmélyen vágta a' szerzetes keblébe. Giacomo tompa zúgással omlott össze a' koporsók közt...

— Gyilkos fattyu, — kiálta rá Varjas előlépve, ki előtt nincs semmi szent, lakolj meg bünödért! 's kezéből egy jókora kődarabot sújtott Fridolini fejébe, hogy elszédülve dőlt össze.

Varjas feloldá Gyula kötelekeit, 's lábaihoz borult.

— Csak szánó tekintetedet esdem, többre méltatlan vagyok.. Aldom a' Jehovát, hogy keblemben megörzé az apai érzet titkos ösztönét. Gyula, én ellened nem vétettem, te megbocsáthatsz nekem. Minden bünöm az, hogy lemondtam bírásodról. De én atyád vagyok, 's ha elismersz, büszke leendesz reá. Oh ismerj rám fiu!

— Gyula nem tudott szólni, a' rőt karjai ba omlott össze.

* * *

Néhány hét mulva Gyula nevének minden jószágát pénzzé tevén, 's családotól kivándorolt Erdélyből, hol még szánandó sorsa van a' zsidó nemzetnek. Varjas család tagjának befogadtatott, 's nem lön érdemetlen jó fijának szeretetére.

Néhány év mulva félszemére vak koldust lehetett látni Kolozsvárt az ajtatos szerzet egyháza előtt. Fialtal arczán bünös tettek bánatos kinyomása honolt, 's sorsáról igen sokat tudta beszélni ki alamizsnát nyujta neki.

A' koldus neve: Georgio Fridolini. Varjas ütése, szemét találta, 's kiállván a' 10 évi börtönöztetést, koldusbotra jutott.

Martonffy Ignác.

Egy történet a' galvánosságról.

(Folytatás.)

Visszatértünk tanulmányainkhoz, de a' majorházbani látogatás óta sokat csökkent figyelmem. Esténként sehogy sem tudtam komoly tárggyal foglalkozni: minden pillanatban tekintettem a' könyvből, 's gondolatim messze messze szárnyaltak. Ön sejtí hová? Nem így Ilés barátom. Szinte ki sem mozdult szobájából, a' kórházba csak ritkán járt el, leczkéket pedig éppen nem hallgatott.

„Valóban György — így szólt ő hozzám — kezdem hinni, hogy sokkal könnyebb leczkéket tartani, mint hallgatni.“

Az egyetlen idő, midőn szobájából kimozdult, volt, midőn a' könyvárushoz ment, vagy a' mezőre békákat hozni kísérletekre, és a' piacra tengeri nyulakat vásárolni hasonló czélra.

Dr. O — val a' legszorosabb viszonyban élt, a' mire ő, és méltán, kevély volt. E' mellett a' politikai világ és a' nap eseményeivel merőben ismeretlen volt, 's megvagyok győződve, hogy sem a' pártfők nevét az angol parlamentben, sem azon változások közül, mellyek akkor a' politikai világban történtek, egyet is nem tudott. Emlékszem milly keserű gunynyal szokott azon férfiakról beszélni, kiknek neve Európát aggodalommal töltötte el, 's milly sajtószzerű mosolygással hallgatta, ha midőn figyelmét azokra akartam fordítani.

„Hallod-e György“ — így szólt hozzám egykor — „ne beszélj nekem a te győzedelméről 's a több hitványságokról. Rövid időn egy győzedelmet fogsz te látni előítélet és tévelygés felett, egy győzedelmet, melly nevemet dicsőítve fogja átadni az utóvilágnak, mialatt a te vérlepte hőseid nevét átok fogja bélyegezni.“

Néhány nappal ezután hozzá mentem, egy német könyvet kölcsönözendő tőle az agyvelőről, melly akkor nagy figyelmet gerjesztett volt. Azonnal átadá nekem.

„Ezen emberben“ — úgy mond — „látszik hogy van valami, de milly kevésbé sejtí az igazságot! nézd csak fecsegését, — rajzónnal meghuztam mindenütt alatta — az agyvelő működéseiről! Esztelenség! esztelenség! nincs szemök az embereknek? Az agyvelő működése mozgás — szabadakarat — semmi egyéb mint mozgás! az egész egy galvános batteria, a lemezek olly uyilvánságosak, mint amazok tova asztalomon, és még is e' vak patkányok úgy kerülgetik, mintha félnének a' tényt kimondani. Add le nékem ama galvános készülletet, nézd! lehet valami egyszerűbb? de hogy még jobban megfoghatóvá tegyem előtted —“

Itt egy eleven tengeri nyulat vön elő, 's műszereihez kötözé, azután nagy ügyességgel felemelé koponyája hátulsó részét, bogy az agyvelő tisztábban lássék, 's egy dróttal különböző részeket illete meg, miáltal az állatot kényszeríté, különböző irányban mozogni, a' mint én kívántam.

Én bámulva 's örömmel néztem e' kísérletet, megragadtam kezét 's így szólottam: „Johns te egy lángész vagy!“ Ó csodálatosan mosolygott, 's néhány pillantatig gondolatokba mélyedve mozdulatlanul maradt.

„Igen“ — ugymond — „te bámulsz ezen kísérleten, de nem sokára látni fogsz te valakit, ki henned egy érzetet fog felköltetni, mit a' bolondok imádatnak neveznek, — egy érzet isten iránt, mellyet én mielőtt meghalnék, az emberi esztelenségek névsorából kifogok törölni.“

Szegény ifju!

Azután elmondá nekem, hogy dr. O — és ő, egy még eddig soha nem látott nagyságu villanyos készülletet szándékoznak egybealkotni, mellyel a' legnagyobbszerű kísérleteket akarnak tenni.

„Igen,“ — ugymond — „csak még száz

font sterlingre tudnék szert tenni, akkor feletulajdonos lennék, és saját kedvem szerént használhatnám a' készülletet. Irni fogok atyámnak hogy szerezzé meg nekem e' summát.“ Két nap mulva eljött atyja 's elhozta neki a' kívánt pénzt.

Illés most magánkívül volt örömeiben. Szinte örültnek látszék 's egész idejét vagy saját szobájában vagy dr. O... lakában tölté, melly oda közel volt. A' mi engemet illet, én folytattam tanulásomat a' hogy tudtam, s' többször gondoltam a' szeretetre méltó Katalinra mint különöz és buzgólkodó testvére.

Egy este, szobámban ültem könyveimbe mélyedve, midőn Illés belépett. Közel négy hét óta volt nálam, úgy elvult foglalva uj tervétől. Soha sem láttam ollyan földindult állapotban, mint ma este. Beszéde a' legkülönösebb 's szinte mondhatnám rémletes volt. Nem volt nyugta, fel 's alá járt a' szobában, 's szemében elragadtatás vad tüze lobogott. Én bámulva tekintettem reá, 's midőn csendesülni kezdett, kérdém, mi indította úgy fel?

„Holnap György“ — ugymond — „holnap megkezdjük kísérletünket. Négy embert fognak felakasztani. Dr. O... látta őket 's a' legizmosabbikat megnyerte theatromunk számára. Neve Severn Bill, egy ismeretes gaz rabló, millyen csak valaha élt. Dr. O... el akarta beszélni nekem e' rabló gáztetteit; de migondom nekem arra? Csak azt kérdeztem tőle, haszonvehető subject-e? 's midőn a' felől bizonyossá tett, az nekem elég volt. Nem különös dolog-e, hogy ez embernek, hihetőleg egynék a' legnagyobb gonosztévők közül, kik valaha a' természet gyalázatjára voltak, teste szolgáland olly felfedezéseknek mellyek a' világot bámulással sőt tisztelettel fogják eltölteni?“ — Hozzá kell tennem hogy az időben gyakoribbak voltak a' halálos büntetések mint most. Másfelől az is igaz hogy a' büntetéek is sokkal gyakoribbak 's véresebb jelleműek voltak. A' kivégzettek holtteste rendszerént a' boncziskolának adatott át, melly szokás jelenleg megszűnt.

Csak késő éjjel váltunk el. Próbáltam közbejötté által félbeszakított foglalkozásomat folytatni, de nem voltam képes, úgy tetszett mintha felindultsága reám is elragadt volna. Nyugtalan voltam, 's, ollyforma szorongást

érzettem keblemben mint fenyegető veszély előtt. Lefeküdtem 's alunni próbáltam, mint-hogy az az előtti éjjel keveset aludtam, későn jövén haza egy társaságból. De az álom sem üzé el szorongásomat, 's midőn reggel felébredtem, csaknem lázas bágyadságot érzetem. Illés jókor hozzám jött. Ő is bágyadt-nak látszék. Valóban egész éjjel nem aludt, villanyos készüléte felállításán dolgozott dr. O — val. Leült 's egy könyvet vett elő addig mig felöltözöm, de feje az asztalra hanyatlott 's elaludt.

Egy óra mulva felköltöttem 's megújulva kelt fel. Előbbi ereje visszatért, 's ismét-szokása szerént kezdett vélem beszélgetni. Együtt mentünk a' bonczolóterembe. Az utcákon egyes embercsoportokat láttunk seregleni, kik a' nem sokára történendő kivégzésekről beszélgettek, 's többször hallám a' Severn nevét említetteti.

„Az a' mi emberünk“ — úgy mond Johns „mennyit beszélnek róla az emberek. Mit gondol ön, ha dr. — (egy kitünő embert nevezett meg) e' pillanatban meghalna, 's talán mint tudománya áldozata, beszélnének ennyit róla az emberek? És ez a' dicsőség, melly után annyira sovárgunk!“

Egy utca szegletén megállottunk, hol két piaczi énekes rikácsoló hangon éneklé a' szájtátva hallgató népcsoport előtt a' gonosz-tevők életét. Mintha most is hallanám azon szomorú torokhangot mellyel egyik éneklé:

„O Severn Villiam nevem —
Londonban volt lakhelyem —;“

Johns nevetett, 's néhány apró pénzt adott nekik, és ők tisztelettel köszöntek nekünk, az éneklést félbe hagyták, 's gyanus szemekkel kísérték midőn a' bonczolóterem felé láttak menni. Nem tudom meg van-e még dr. X bonczcsarnoka. Egy szép nagy négyszegű terem volt az. Egy nagy széles lépcső vezetett a' karzatra 's a' nézők lépcső-módra felemelt padjaihoz; feljülről alá tekintve egy félkör alakú szabad tér látszott, mellyhez az ülések között két lépcső vezetett le. Itt állott egy nagy négyszegű mahoni faasztal, mellyre egy rakás billentyű 's vasköte-lék volt alkalmazva, 's minden irányban forgatható volt. A' mennyezet, melly nagyon magos volt, négy ablak volt vastag üvegből, 's ezekről négy óriási nagy csontváz lógott le köteleken, mellyek lassan körülforogtak,

mintha sötét szemüregökkel a' nézők felett szemlét tartani akarnának. A' szabad tér háta megett egy fülke volt, két márvány oszlopon nyugovó, 's egy ajtóval, melly a' többi boncz-teremekbe vezetett.

Részint ezen fülkében, részint a' szabad tér padolatján valának felállítva a' roppant nagy galvános készülék különböző részei. A' lemezek egy négyszeg lábánál nagyobbak voltak, 's 2—300 volt ilyen. Az asztalon egy sötétre sikározott 's ezüstbe foglalt szekrény állott, mellyben a' bonczműszerek voltak. A' szabad tér még üres volt. A' jelenlévők a' padokon foglaltak helyet, mellyek egész fel a' mennyezetig tömve valának, 's pedig csak a' különösen meghívottak bocsáttattak be.

Midőn a' padok felső sorában megjelen-tünk, minden szem reánk volt függesztve, 's minden pad hangzott a' tetszés kiáltástól. Szin-te szükségtelen emlitenem hogy ez elfogadás Johns-t illette. Megszorítá kezemet, reá tekintettem, halavány ábrázatján büszkeség 's lelkesültség pirja vala előmölve, mialatt két szemei fénysugarokat löveltek. Lementünk a' lépcsőn egy padig, melly a' szabad tér elején számunkra tartatott, 's leültünk várva a' következő jelenetre. Azalatt bámulva vizsgáltam a' készülék nagyságát 's pompás kiállít-ását, úgy hiszem a' legnagyobb volt mit va-laha láttam, 's több urak mondák későbbre, hogy midőn mozgásba hozatott, érezték be-folyását testökre, noha meglehetősen távol ül-tek tőle, 's legkisebb érintésben sem voltak véle.

Kis idő mulva több öreg urak léptek a' szabad térbe, kik közül az egyik tetőtől tal-pig fekete fénymázos borbé volt burkolva, ez dr. Z. a' prosector volt. Dr. O. ki köztök volt, Johns mellé ült 's beszédbe e-legyedett véle.

Mintegy tíz percz mulva egy ifju lépett be, 's néhány szót sugott dr. Z-nek. Azon-nal minden mozgásba jött. A' savany kitölte-tett, a' készülék mozgásba hozatott, 's egyik az urak közül, ki történetesen a' dróthoz ért, egy kemény ütés által földhöz sújtatott. Vég-re minden kész volt, 's most többen egy holt tétet hozának be, mellyre egy fejer lepedő vala terítve. A' nézők felállottak hogy job-ban lássanak.

A' holttestet arccal lefelé az asztalra fek-tették, lábbal felénk fordítva, azután levették

róla a' fejrlepedöt 's eltávoztak. És ott fe-
küdt előttem Severn a' ház-felverő, az u-
tónálló rabló és gyilkos.

Soha sem láttam izomtéljesebb testet;
minden in ki vala feszülve 's erőteljes szép
testalkatot tanusita. Haja vasszürke volt, né-
hol csaknem egészen fejr.

Dr. Z. elővette műszereit és dr. O...
Johns-hoz lépett 's azt mondá neki hogy a'
nyak mint látszik nem sokat szenvedett, mit
talán izmai erejének lehet tulajdonítani. John
erősen örült e' körülménynek; megragadá dr.
O... kezét 's feszült reménnyel tekintett sze-
mébe, ezután ez a' térközepére ment, 's be-
szédet intézett a' nézőkhöz, mellyben tudatá
velők hogy a' test egy óráig volt nyakánál
fogva felakasztatva, egy fél óra óta mióta a'
bitőfáról levéttetett, 's így természetesen hal-
va van. Most már megakarja kísértetni valljon
galványos készüléte erejével nem adhatja-e
vissza neki az érületést, lélekzést 's mozgást.

„Igen, életet!“ mond Johns „életerőt,
értelmet és érzést! E' holttest melly másfél
óra óta halott és hideg, miként az agyagbu-
czok a' völgyben, tíz percz mulya mint élő
lény fog e' tereméből eltávozni. Én leszek az
erő a' hatalom, melly az életlehelletet orrá-
ba fuvalja; én e' gyülekezet, London, Ang-
glia, sőt az egész világ előtt, mint legfőbb va-
lóság fogok kikiáltatni, melly valaha.....“
nem mondhatom tovább, mert istenkáromlást
kellene mondanom.

Mialatt beszélt, szemei csaknem örült
kéjben ragyogtak — ez volt utolsó villanása
tévutra tántorodott de kitünő jeles szellemé-
nek — az utolsó fénysugár, melly a' lélek je-
lenlétéről bizonyított.

Dr. Z. most a' holttest különböző része-
in hasításokat tett, a' drótok oda alkalmaz-
tattak, és a' test alsó tagjai görcsösen össze-
huzódtak. Láttam az izmokat a' bőr alatt vas-
taggümőkbe összevagyomolyodva. A' jövő percz-
ben borzasztó sebességgel magosra löketett
a' halott 's mozdulatlanul visszaesett az asz-
talra. A' terem minden részeiből harsogó taps
zudult meg.

A' figyelem a' legfeszültebb lön, én ma-
gam is nem tudtam szemeimet az asztalról el-
fordítani, 's egészen elfelejttem hogy mel-
lettem még egy olyan lény is ül, mint
Johns.

A' drótok most a' test különböző része-

ire alkalmaztattak, 's kemény görcsös ránga-
tódzásokat okoztak. A' fő és ábrázat idegeire
tétettek, és a' fő rögtön görcsösen hátra hu-
zódott, 's az ábrázat fölegyenesedve a' vélem
átellenben levő padokra meredt rá. Én ter-
mészetesen nem láthattam, de többen azok
közül kik látták elszörnyedve szaladtak fel a'
lépcsőkön, 's ki a' tereméből. Egyik hányt,
másik elájult 's a' szomszéd szobába vitetett.
A' galványos folyadék most a' lélekző idegre
alkalmaztatott, 's töstént elkezdett a' test lé-
lekzteni, elsőben lassan, azután természetesen,
azután fojlódva, mintha lég után kapkodna.

A' galványos készülék egyik polusának
drótja most a' nagy idegre, melly a' czom-
bon végig megy, a' másik polus drótja pe-
dig azon idegre alkalmaztatott, melly a' szem-
csontoknál tör ki. A' következés rettenetes volt.
A' holttest hirtelen megfordult, ábrázatjával
fölfelé, felült 's minden izma borzasztó rán-
gások között összevagyomolyodott. Az ég mentse
meg engemet hasonló látványtól. A' nyak e-
lőre volt hajolva, szürke haja fölmeredve,
homloka számtalan redőkbe huzódva, szempil-
lái erőszakosan felpattanva, a' szemgolyók é-
lettelen üveg szemfényökkel kidagadtak, az
orrlyukak kifeszültek, 's reszkető ajkai két vé-
gén zöldes hab bugyogott ki. Nem tudtam
szemeimet róla elfordítani. Soha, sem azelőtt
sem azután nem érztem olly kibeszélhetet-
len irtózatot. Ekkor a' holttest hirtelen fele-
melé jobkezét 's mutatóujjával görcsösen
Johnsra mutatott, ki mellettem ült, mialatt
élettelen szeme kísértetileg ugyan azon irány-
ba vala szegezve, 's arczájának minden leg-
kisebb idege kannibáli vicsorgásra huzódott
egybe. —

Ájuláshoz voltam közel, az egész terem
forgott vélem együtt, de hirtelen egy kiáltás
üté meg fülemet. Soha nem hallottam ollyan
kiáltást! Elsőben azt hittem a' holttesttől ered
az asztalon, de a' másik perczben egy nehéz
test rogyott vállamra. Egy borzasztó gondo-
lat villant meg agyamban, mert a' hosszán
nyújtott felsikoltásban tisztán hallottam e' sza-
vakat:

„Az atyám!“

Midőn Johns e' szavakat kiáltá, mago-
san felszökött, mint a' szarvas midőn az ön
golyó szívébe hát, 's teste reám hullott, 's
most lábaim előtt feküdt.

(Vége következik.)

Holmi.

(Pusey). Pusey angol lelkész, ki az angol egyházban olly nagy mozgást okozott, 's kinek rendszere róla Puseyismu-snak neveztetett, a' New spirit of the age szerint Pusey Filep második fia, 's Radnor gróf unokája. E' nevet akkor vevé fel atyja midőn a' hason nevü jószág birtokába jutott Berks-ben, mellyl családjaé volt már a' normann hódítás előtt, 's Kanut által ajándékozott. Dr. Pusey 1800-ban született 's 1818-ban az Oxfordi egyetemen tanult, hol 1828-ban zsidó nyelv és egyházi törvény tanára lön. E' szerint 44ik évét tölti, termete valamivel a' közép nagyságon álló, ábrázata halavány és lélekteljes. Mint szónok nyugodott, szorosán következetes, és meggyőző; minden szava szívéből látszik kibuzogni 's ezért nem marad hatás nélkül. Theologiai nézetei egykor a' német theologusokéhoz hajlottak, azonban 1833 előtt merőben megváltoztak.

(Gyermekek sere). Legközelebről egy eset adta elő magát Párisban, melly egy új bölcS Salamont fog szükségessé tenni. Tudva van miszerént ott szokás a' gyermekeket kiadni falura dajkának. Nyolcz asszony, ugyan annyi gyermekkel betért egy vendégfogadóba pihenni. Itt letevék a' gyermekeket a' billárdasztalra. Azalatt míg a' nyolcz dajka egy mellék szobában reggelizett, két vendég érkezett, 's a' billardon játszandók leszedék az egyformán öltöztetett 's egyforma párnákba burkolt gyermekeket az asztalról, 's a' szomszéd kamarában egy ágyra helyezék. Ekkor megjelenének a' dajkák, a' gyermekeket elviendők: de egyik sem ismert reá a' magáéra 's egy találomra megoszták magok között a' szegény kisdedeket. És így könnyen megtörténhetik hogy szülők kik leányt adtak által a' dajkának, fiut kapnak helyette, vagy megfordítva, 's ki tudja minő bonyolódások 's perlekedések fognak e' gyermekcserélésből származni. A. M. Z.

A' szultánnak fővárosát össze kell járnia, a' kenyeret fontba tenni, 's a' büntetést érdemlő süttöket fülöknél fogva a' bolthoz szegzetni. Valami ördögileg ingerlő bájuak kell még is a' maganuralkodásban rejleni, hogy

olly annyira kívánják azt, olly keményen ragaszkodnak hozzá, minden veszély és alkalmatlanság daczára, az erkölcsi felelőséget nem is tekintve.

Rendkívül megvalék illetődvé a' minap olvasván, mikép csirát fejtettek olly buza szemekből, mellyek sok ezer év óta egy mumia mellett feküdtek vala. Ne essünk kétségbe, hogy szellemi ránk szállott vagy tőlünk az utóvilágnak átadott magvak szintolly szerencsések lehetnek. Már csak a' fának a' földhöz való bizalma, mellyre tél közeledtekor eléggé merész rábizni magvait, olly felséges és költői, olly megnyugtató a' gondolkozó és érző emberre! —

Mennyire mivelődött ki valamely város aetheticai érzéke, sirkertje minőségéből megítélhedd. Hol a' halottak országa vad, pusztata 's kietlen, ott az élőké sem leend sokkal több mint félbarbár.

Hibás állitmány, hogy a' fegy- és dologházak növekedő népessége jelensége volna a' tömeg rozszabbultának. Mióta nem szolgálják a' kaszárnyák arra, hogy semmirekellő, nyugtalan, dologkerülő ficzkókat fogadjanak keblökbe, természetesen amaz intézeteknek kell e' szolgálatot tenniök. Most egy katonát éppen az okokból üznek el, mellyekből ötven év előtt katonáskodásra lett volna kárhóztatva. Nő-elítéltek száma egyre másra ma is csak annyi, mint régen. —

Egy pár, nézetem szerint, igen tetemes fogyatkozás tűnik fel nekem minden régi és új büntetőtörvénykönyvekben. Sokkal eszélyesebb volna, a' barbajt öngyilkosság gyanánt tekinteni, a' helyett hogy törvényhozás és közvélemény egymással ellenkezésbe hozatik, — 's aztán kéntelen vagyok szörnyü igazságtalanságnak tartani, hogy magosabb rangu egyénektől elkövetett büntettek nem ítéltetnek keményebb büntetésre mint azon tett, mellyet nevelés nélküli ember követ el: mert nyilván nagyobb romlottság kell arra, törvények ismerete, 's szelidítő 's kötelességek és jogok iránt felvilágosító nevelés mellett bünt tenni, mintha tolvajbandában nőtt fel az ember. —